

Disgen 8 har två specialfunktioner – ortfunktionen och kartfunktionen – som är mycket intressanta att använda. I artikelserien "Lär dig mer om Disgen" kommer nu flera avsnitt i följd att handla om ort- och kartfunktionerna. De båda funktionerna kommer att behandlas parallellt. Vi går från de enklaste tillämpningarna till de mest avancerade. Detta får till följd att orter behandlas mest i början, medan slutet kommer att domineras av kartan.

En arbetssätt du bör lära dig Så använder du ort- och kartfunktionen

AV INGVAR KÄRRDAHL

Du måste inte använda ort- och kartfunktionen i Disgen, men har du väl börjat använda den speciella ortfunktionen så förstår du knappt hur du tidigare klarade dig utan den. Kartanvändningen kommer sedan som en nästan naturlig visualisering av ortfunktionen. Båda funktionerna kan användas på sitt enklaste sätt såväl som i betydligt mer avancerade tillämpningar.

Ort – Gamla metoden

Redan när du ska registrera din första person i dialogrutan **Personnotiser** under fliken **Grunddata** kan du ange orten där personen är född och död. Dialogrutan **Personnotiser** kan ha olika rubriker, t ex: Första kvinna, Son eller Ändra personnotiser, beroende på i vilket sammanhang du öppnar den. Utseende och innehåll är dock

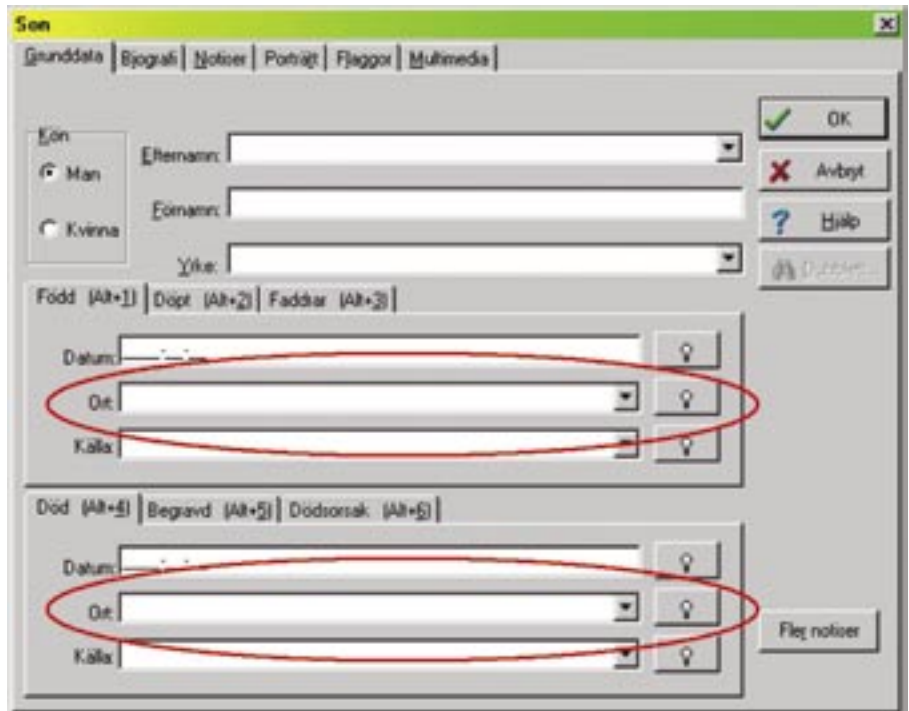

Bild 1

alltid detsamma. Det finns fler ställen i Disgen där orten kan anges men förfaringssättet är detsamma. (Bild nr 1) I fältet för Ort kan du skriva precis

som vanligt och notera de uppgifter som du har. Disgen kommer också ihåg de senaste orterna som du registrerat via ortfältet och dessa får du fram på en rullgardinsmeny när du klickar på den lilla svarta pilen till höger om ortfältet. (Bild 2) Den här metoden är fullt acceptabel men innebär ofta onödigt mycket skivarbete. Det är även lätt att av misstag stava samma ort på olika sätt eller att samma ort registreras olika vid skilda tillfällen, till exempel med fel länsbokstav, vilket kan innebära problem vid framtida sökningar med utgångspunkt från ort.

Bild 2

Bild 3

Ort – Bättre metod

I Disgen finns ett ortregister över samtliga län, kommuner och försam-

lingar enligt den församlingsindelning som gällde 1989. Det här ortregistret som jag också kommer att kalla för ortrådet när man genom att klicka på knappen med en liten lampa till höger om ortfältet. I den nu öppnade dialogrutan Välj ort kan du direkt söka efter önskad församling. Låt oss anta att du vill använda en församling som heter Kinna och du inte vet var den finns och därför behöver söka efter den.

Gör så här:

1. Klicka på knappen med lampan till höger om fältet Ort. (Bild 3)
2. I dialogrutan Välj ort klickar du på knappen Sök. (Bild 4)
3. I dialogrutan Sök orter kontrollerar du att alternativet Sök i Alla orter är markerat varefter du i fältet Sök efter skriver ortnamnet du söker, direkt följt, utan mellanslag, av en *, i det här fallet skriver du alltså: *kinna**. Jokertecknen * och ? accepteras. Vid sök på församling: avsluta med * eftersom länsbokstav ingår, t.ex. Vårdsberg (E). (Bild 5)
4. Klicka därefter på knappen Sök. (Bild 5)
5. Du får nu tre förslag, men det är ju *Kinna (P)* som du sökte. Markera detta alternativ och klicka sedan på OK. (Bild 6)
6. Disgen letar nu upp Kinna som visar sig ligga i Marks kommun i Älvsborgs län och du får nu också automatiskt rätt länsbokstav. Nu kan du klicka på OK. (Bild 7)
7. Nu är du tillbaka i dialogrutan där orten skulle skrivas in, vilket också skett. Observera att lampan nu har tänds, den lyser gul. (Bild 8)

Genom det här förfaringsättet har du nu för första gången använt dig av en Disgenort i registreringen av din egen forskning. När du nästa gång ska registrera orten Kinna kan du använda rullgardinsmenyn och där markera och klicka på Kinna. Orten Kinna kommer då upp direkt i ort-

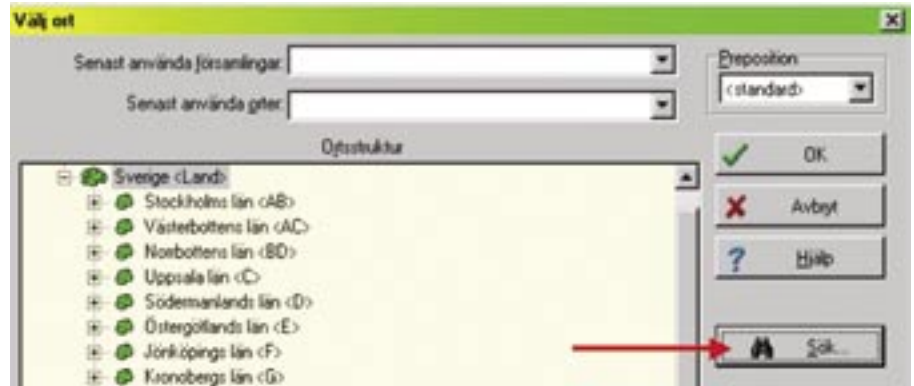

Bild 4

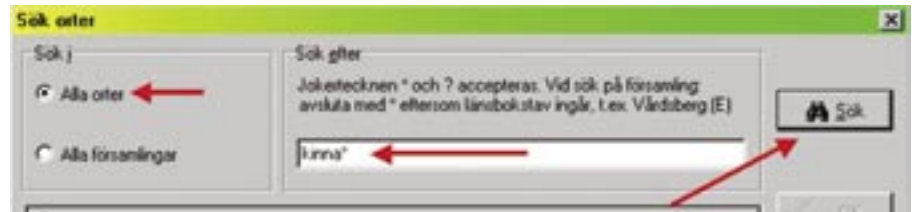

Bild 5

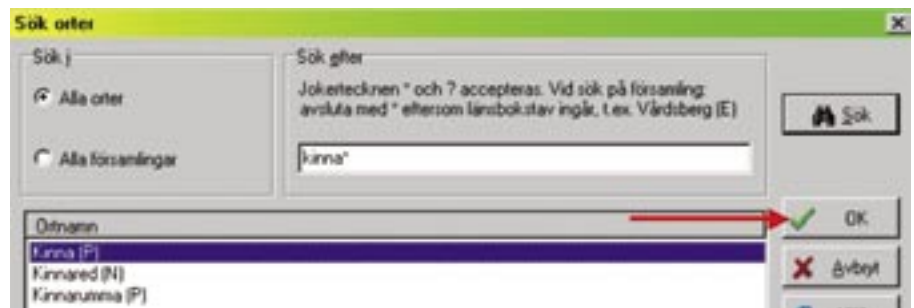

Bild 6

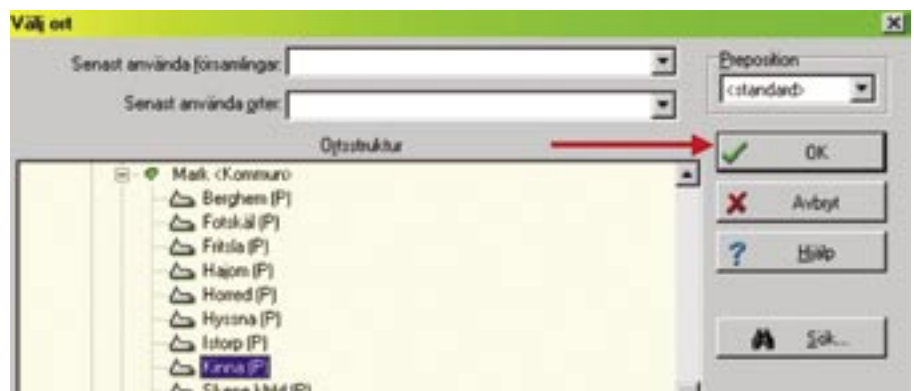

Bild 7

Bild 8

fältet som en Disgenort med lampan tänd. Jag hoppas att du med den här förklaringen av tillvägagångssättet inser en del av fördelarna med att använda Disgens ortregister.

Läs vidare på sidan 23

Ortfunktionen

- I Disgen finns en färdig ortförteckning bestående av län, kommuner och församlingar.
- Ortförteckningen kan utökas med egna orter.
- Även utländska orter kan infogas i ortförteckningen.
- Alla orter som finns i ortförteckningen eller tillförts ortförteckningen kallas för Disgenorter.
- Disgen har en konverteringsfunktion från *Icke Disgenort* (dvs. Gamla metoden) till *Disgenort*.

Ortfunktionen kan indelas i två nivåer:

- *Grundnivå*. Inga egna orter har lagts in i ortförteckningen.
- *Normalanvändning*. Egna svenska orter med positionsangivelse har lagts in. Utländska orter finns.

Kartfunktionen

- Kartan omfattar endast Sverige.
- Endast Disgenorter visas på kartan.
- Utländska orter visas med en riktninglinje mot angiven position.
- Sverigekartan kan kompletteras med egna kartor. Underlagskartor.

Kartanvändningen kan indelas i tre nivåer:

- *Grundnivå*. All visning är relaterad till församlingsnivå.
- *Normalanvändning*. Egna orter finns inlagda med positionsangivelse och visningsnivå.
- *Avancerade tillämpningar*. Underlagskartor.

Bild 9

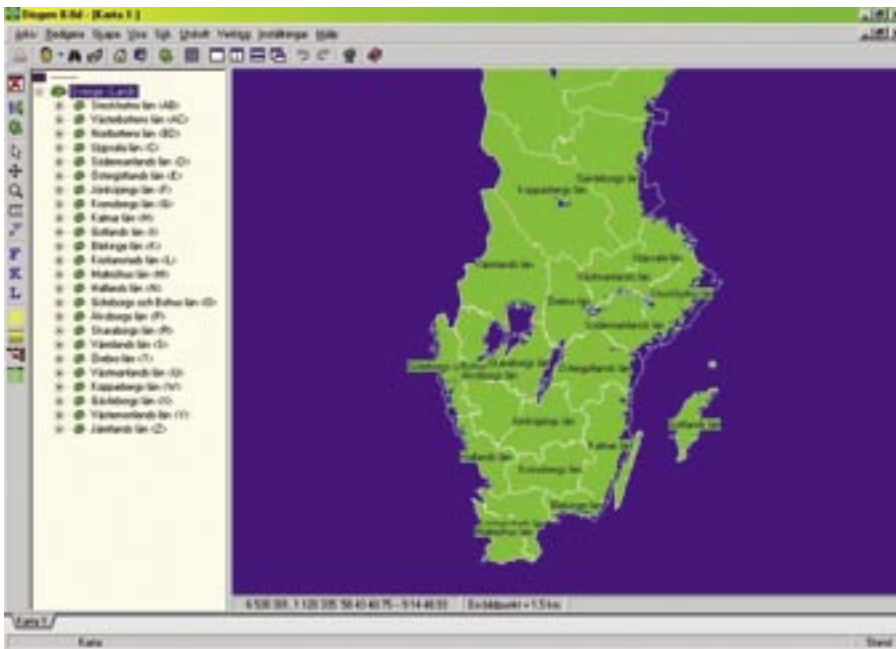

Bild 10

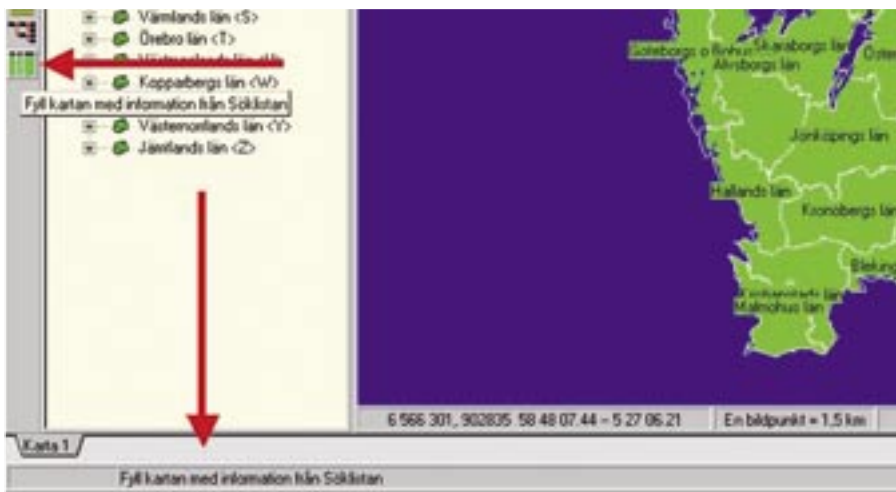

Bild 11

Öppna kartan

Vi ska nu öppna kartan för första gången. Det görs genom att klicka på kartsymbolen som finns bland Disgens knappar på den horisontella linjalen över Disgens skrivbord. (Bild 9) Öppningstiden för kartan är beroende på din dators snabbhet så var beredd att vänta ett antal sekunder om du har en långsam dator.

Första gången du öppnar kartan så ser den troligen ut som i vidstående bild. (Bild 10) Egentligen är det två fönster, i det vänstra syns ortträdet och i det högra finns själva kartbilden. I vänsterkanten finns nu ett antal knappar som är specifika för kartan. Så snart du för markören över någon av dem syns förklaringen i ett litet fönster under markören. Förklaringsrutan försvinner efter några sekunder men så länge markören finns på någon av knapparna så kan du läsa förklaringen längst ner till vänster på skärmen. (Bild 11) I bilderna nr 12 och 13 finns en sammanställning av knapparnas betydelse.

Arbetsexempel

Låt oss nu titta på ett exempel där vi för ett antal personer registrerat deras födelse- och dödsförsamlingar som Disgenorter. För att visa tillvägagångssättet gör jag så här:

1. Jag skapar en söklista över de personer eller det område jag vill använda i kartan. I exemplet väljer jag med sökfunktionen alla personer födda före 1900, som har någon ortnotering inom Varbergs kommun.

Sökfunktionen kommer att beskrivas mer omfattande i en särskild artikel. Så här kan du göra motsvarande sökning i ditt eget material:

- Öppna sökfunktionen genom att klicka på **kikaren** i Disgens menyrad. (Bild 14)
- I dialogrutan för sökning välj **Ytterligare villkor**. (Bild 15 steg A)
- Klicka sedan på **Nollställ allt**, detta för att några gamla villkor inte ska störa den nya sökningen. (Bild 15 steg B)
- Skriv in önskat årtal för begränsning. (Bild 15 steg C)
- Klicka på lampan till höger om ortfältet. (Bild 15 steg D)

Bild 12

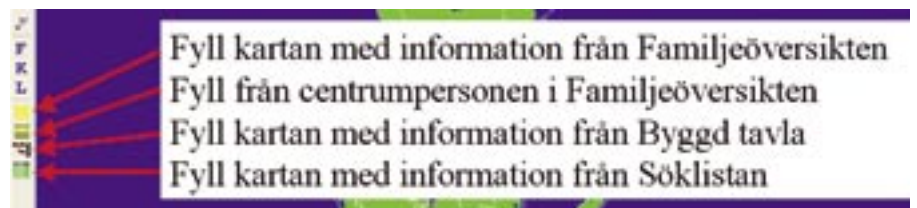

Bild 13

- Välj en ort i ortträdet och klicka sedan på OK.
- Markera att du även vill söka underliggande orter som i det här fallet är församlingar i Varbergs kommun. (Bild 15 steg E)
- Avsluta med att klicka på Sök. (Bild 15 steg F)

Bild 14

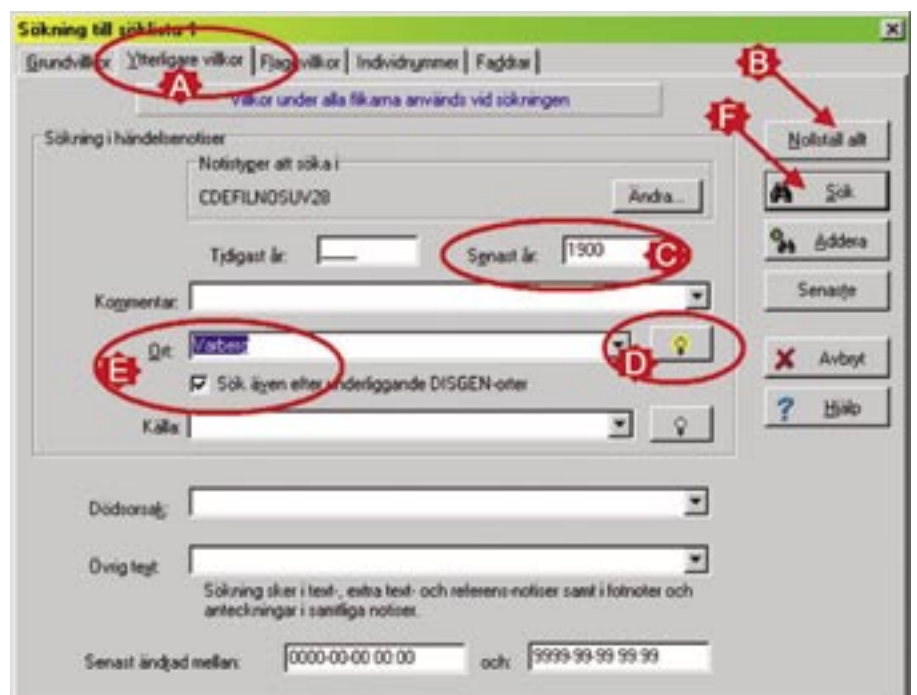

Bild 15

Lär dig mer om Disgen 8 – del 6

- Söklistan kom i mitt exempel att omfatta 160 personer. Jag väljer från listan ut en person som jag gör en familjeöversikt på. (Bild 16 och 17)
- Nu öppnar jag kartan. Klicka på knappen med en kartsymbol.
- Det går i det här exemplet att välja om jag vill fylla kartan med information från söklista, familjeöversikt eller centumperson. Det går inte att välja alternativet byggd tavla eftersom jag inte byggt någon tavla. Jag väljer att fylla kartan med information från söklistan, vilket är den gröna knappen. (Bild 18)
- I kartan visas nu ett antal röda punkter och linjer. (Bild 19)

Disgen 8.0d - [Söklista 1]

Arkiv Redigera Skapa Visa Sök Utskrift Verktyg Inställningar Hjäl

Flik:ind	Efternamn	Förnamn	Född år	Död år
1199	?	Anna Lovisa	1895	1977
1011	?	Josefina	1891	
2363	Andersdotter	Anna	1752	1781
2388	Andersdotter	Anna	1802	
67	Andersdotter	Anna Petronella	1815	1866
867	Andersdotter	Beata	1798	1851
7	Andersdotter	Emma Josefina	1867	1958
85	Andersdotter	Emma Lovisa	1855	1938
12	Andersdotter	Inger	1800	1872
2387	Andersdotter	Inger	1800	
84	Andersdotter	Johanna Maria (Mary)	1853	1933
745	Andersdotter	Sara	1795	1839

Bild 16

Disgen 8.0d - [Översikt 1]

Arkiv Redigera Skapa Visa Sök Utskrift Verktyg Inställningar Hjäl

Andersson, Anders Född 1760-10-26. Död 1829-08-02. Åbo Hvarås nr 4 (Stafsinge)	Går 1796-02-05 i Stafsing (N).	Andersdotter, Beata Född 1773-11-22. Död 1826-10-27.	Pelesson/Vinbo, Pehr Född 1786-02-09. Död 1832-08-??. Roteblåman	Går 1804-11-04 i Monup (N).	Bergtdöter, Karin Född 1778-10-04. Död 1823-01-25.
Andersson, Anders Samuel Född 1814-01-08. Död 1873-07-11. Skuddåve		Går 1880-04-26 i Tvååker (N)	Pehrdöter, Anna Lena Född 1820-05-31 i Konlegrå, Monup (N). Död 1886-11-13 i Rolfslop (N).		
Andersdotter, Emma Josefina Född 1867-04-09 i Arvidstorp, Stafsing 5, Stafsing by, Stafsing (N). Död 1958-03-22 i Varberg (N).					
Går 1895-03-23 i Veddige (N).		Käddh (Carlson), Johan August Född 1865-02-21. Död 1939-06-15 i Varberg (N)			
Käddh, Agnild Judith Leonina Född 1896-03-13 i Rolfslop (N). Död 1984-11-18 i Varberg (N).					
Käddh, Emmy Ingeborg Augusta Född 1898-05-29 i Rolfslop (N). Död 1899-05-13 i Rolfslop (N).					
Käddh, Lilan Född 1900-03-11 i Göteborg. Död 1900-03-11 i Göteborg.					
Käddh, Albi Ingvar Napoleon Född 1901-05-01 i 3 kv 167, Varberg (N). Död 1981-02-22 i Varberg (N).					
Käddh, Thor David Samuel Född 1902-10-01 i Sandjockan 4, Varberg (N). Död 1995-05-09 i Varberg (N).					
Käddh, Ingeborg Lily Margareta Född 1903-12-12 i Byggeriet, Varberg (N). Död 1994-10-27 i Varberg (N).					

Bild 17

Bild 18

Bild 19

Vi ska passa på att göra en praktisk inställning av hur dessa linjer och punkter visas på skärmen.

- Högerklicka någonstans i kartan.
- I popupmenyn väljer och klickar du på alternativet **Inställningar**. (Bild 20)
- I dialogrutan **Inställningar för kartor** väljer du fliken **Personer**. (Bild 21 steg A)

- I rutan för **Färger** klickar du på **Vald** varvid en färgpalett öppnas. (Bild 21 steg B)
- Här väljer du den gula färgen (Andra knappen uppifrån i andra kolumnen) (Bild 21 steg C) och sedan klickar du på **OK** (Bild 21 steg D) och då ska exempelrutan för **Vald** ha ändrat färg till gul (Bild 21 steg E) varefter du stänger dialogrutan

med **OK**. (Bild 21 steg F)

- För att spara den här inställningen måste du på skärmens översta rad klicka på **Inställningar** och sedan välja alternativet **Spara**. (Bild 22)

- Som filnamn kan du t ex skriva **Min karta**. Avsluta med att klicka på **Spara**. (Bild 23)

- Allt detta måste du göra medan du har kartan på skärmen. Om din skärminställning för kartan av någon anledning skulle förändras kan du alltid återfå den här inställningen genom alternativet **Inställningar – Hämta** – markera filen **Min karta** – klicka på **OK**.

Mer detaljerade beskrivningar om den här sortens skärminställningar kan du läsa om i en tidigare artikel i Diskulogen nr 64 April 2004 eller söka upp samma artikel via DIS hemsida www.dis.se.

6. När du nu pekar på en röd linje eller punkt ändrar denna färg från röd till

Bild 20

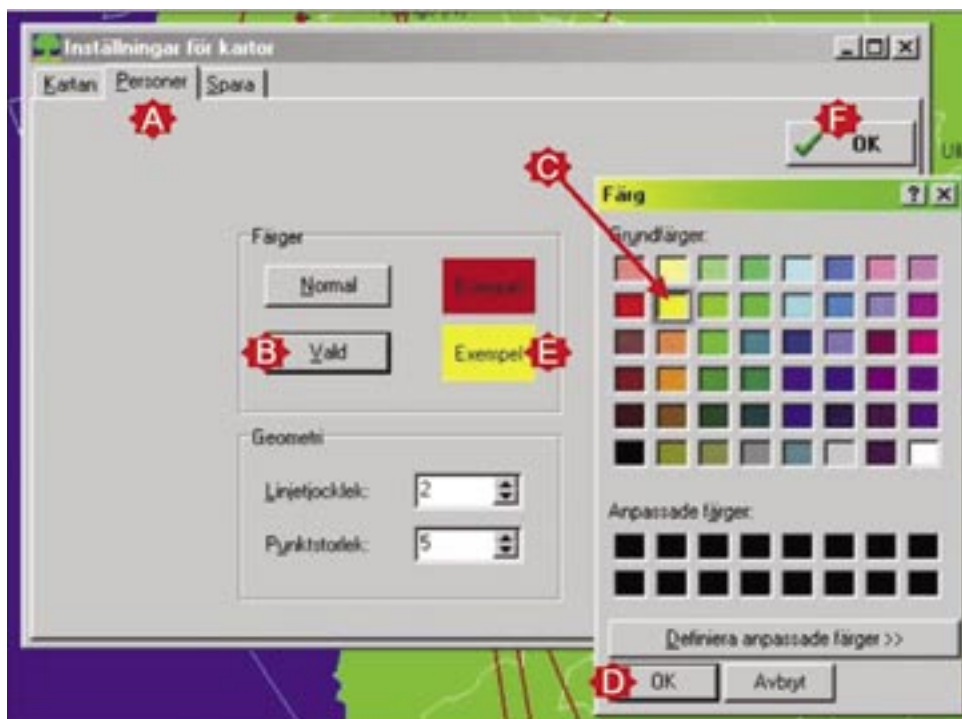

Bild 21

Bild 22

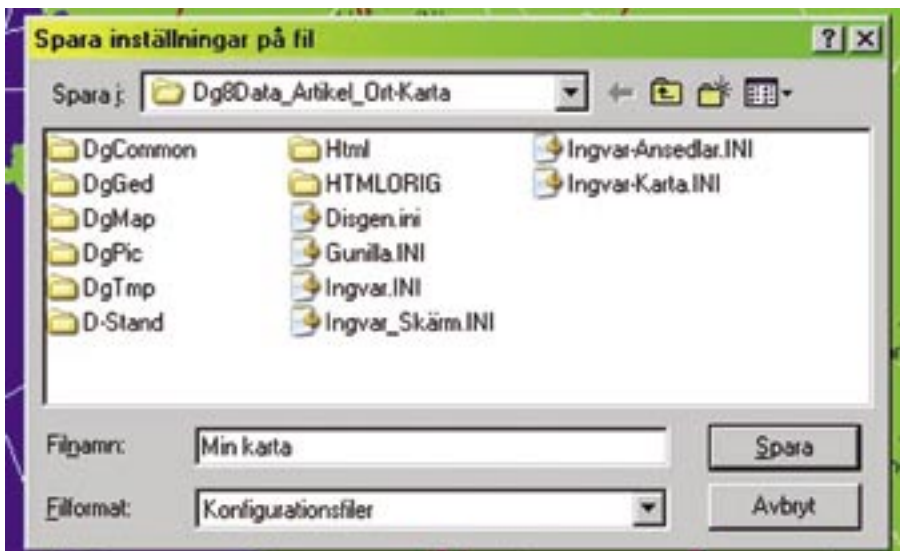

Bild 23

Bild 24

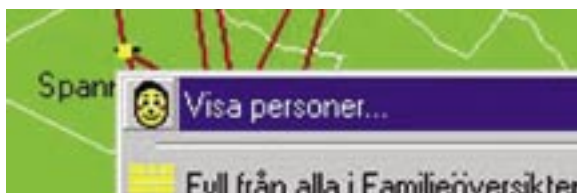

Bild 25

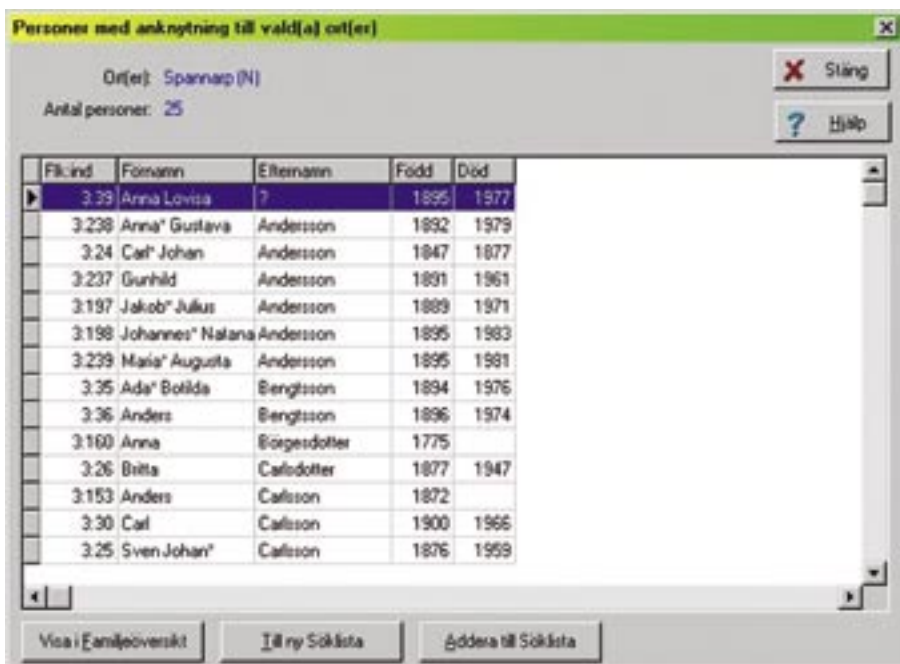

Bild 26

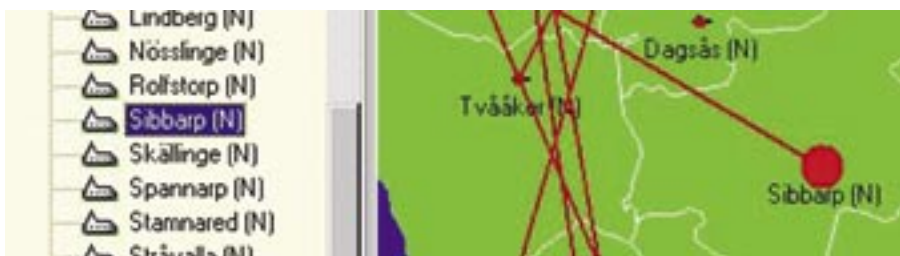

Bild 27

gul. (Bild 24) Jag väljer att peka på orten Spannarps och medan den är gul högerklickar jag. Då kommer popupmenyn fram och där klickar jag på alternativet **Visa personer**. (Bild 25) Jag får då en lista över samtliga personer som har någon anknytning till den här orten. Samma funktion kan användas på flyttningslinjerna. (Bild 26)

7. Genom att markera någon person i listan över **Personer med anknytning till vald ort** och sedan klicka på knappen **Visa i familjeöversikt** skapas direkt en familjeöversikt med den valda personen som centrumperson.

Avslutningsvis är det dags för två små tips:

1. När du använt något av verktygen i kartan, t ex förstöringsglaset, så ska du alltid återgå till marköralternativet **Verktøy** för att peka i kartan, där markören visas som en pil, annars kan du få en del överraskningar som du inte hade tänkt dig.

2. Om du snabbt vill visa en ort i kartan gör du så här:

- Markera den önskade orten i ortträdet och medan du pekar på orten ska du hålla ner vänster musknapp.
- Medan du fortfarande håller ner vänster musknapp drar du markören ut i kartfönstret och där släpper du vänster musknapp.
- Kartan förflyttas nu så att den visar den sökta orten samtidigt som en röd punkt blinkar några gånger där den sökta orten finns i kartbilden. (Bild 27)

Nu har du fått en inblick i hur ort- och kartfunktionen kan användas i sin enklaste tillämpning, det som jag kallar grundnivå. I nästa artikel här i Diskulogen kommer jag att gå igenom alternativet **Normalnivå**. Det numret beräknas komma i brevlådan i december och jag vågar redan nu lova att det ger sysselsättning under många timmar i jul- och nyårshelgen. Jag kommer då att ge många tips om hur du strukturerat och rationellt hanterar de olika funktionerna.

Lycka till med ort- och kartfunktionen på grundnivå! ■